

VEST-AGDER FYLKESKOMMUNE

NÆRINGS-, SAMFERDSEL- OG KULTURAVDELINGEN
FYLKESKONSERVATOREN

ARKEOLOGISK REGISTRERING

ROMSLETTA

GNR. 156/1, 2, 3, 157/1, 159/2

LYNGDAL KOMMUNE

Rapport ved:

Ann Monica Jensen Bueklev

BEFARING/REGISTRERING

Kommune:	Lyngdal		
Gårdsnavn:			
Gårdsnummer:	156, 157, 158, og 159		
Bruksnummer:			
Kartreferanse	1, 2, 3, 8 og 9		
Tiltakshaver:	Kristiansen og Selmer-Olsen, på vegne av Romeid AS		
Adresse:	V//Jan-Petter Kristiansen Strandgaten 32 4400 Flekkefjord		
Navn på sak:	Romsletta		
Saksnummer:	200800022		
Prosjektnummer:			
Registrering utført:	10/03-12/04-2008	Ved:	Ann Monica Jensen Bueklev, arkeolog Yvonne Olsen, arkeolog
Rapport utført:	14/04-30.04.2008	Ved	Ann Monica Jensen Bueklev
Autom. fredete kulturminner i området:		Registreringsnummer	
Nyere tids kulturminner i området:		32863	
Fotodokumentasjon (APS-nummer):		Ark.reg.08.11	
Faglige konklusjoner:			
☐ Planen er <u>ikke</u> i konflikt med kulturminner.			
Automatisk fredete kulturminner		Nyere tids kulturminner	
☒	Planen er i konflikt	☐	Planen er i konflikt
☐	Ingen synlige, potensiale under bakken	☐	Ikke påvist til nå, nærmere arkivsjekk påkreves
☐	Ikke vurdert	☐	Ikke vurdert
Videre saksgang (for saksbehandler):			
Registreringer		Merknader	
☐	Videre reg. ikke nødvendig	☐	Ingen merknad
☐	Videre reg. nødvendig	☐	Tilrår spesialområde
☒	Reg. fullført	☐	Tilrår dispensasjon
☐		☐	Foreløpig uavklart
Merknader:			

Bakgrunn for undersøkelsen

Lyngdal kommune sendte ut melding om oppstart av reguleringsarbeid på Romsletta, gnr 156, bnr 1, 2, 3, 8 og 9. Området er i kommuneplanen avsatt til eksisterende og fremtidig næringsområde. I forbindelse med reguleringsplanen ble det foretatt en arkeologisk registrering med hjemmel i Kulturminnevernloven av 1978, § 9.

Registreringen ble utført i perioden 3 mars til 12 april 2008 av Yvonne Olsen og Ann Monica J. Bueklev. Hauge maskin A/S stilte med gravemaskin og gravemaskinsjåfør. I perioden 3 til 11 mars ble gravingen utført av Bernd Kowalek, 12 mars stilte Tommy Hauge begge fra Hauge maskin. Sigbjørn Rossevann fra Stulien transport og maskin A/S ble leid inn av Hauge maskin for å utføre gravingen perioden 25 mars til 12 april. Totalt brukte vi 20 dager på sjakting, gravemaskinen var noe underdimensjonert i forhold til det store området, bare 8 tonn. Ved en flateavdekking anbefales en større og stødigere maskin, minimum 13 tonn. I tillegg ble det brukt 4 dager på dokumentering og en dag til prøvestikking slik at prosjektets lengde var på 24 dager. En av arkeologene på prosjektet var sykemeldt i tre dager. Været var svært varierende under registreringen. Kraftig regn, stort snøfall, hagelskurer og lengre perioder med frost og tele i bakken vanskeliggjorde registreringen noe.

Torsdag 6 mars var Zanette T. Glørstad og Jan Henning Larsen fra Kulturhistorisk museum på befarings, sammen med fylkesarkeologene Snorre Haukalid og Ghattas J. Sayej. Ghattas J. Sayej var prosjektleder for denne undersøkelsen og var inntil flere ganger i løpet av undersøkelsesperioden. Det ble søkt med metalledetektor fredag 4 april, og metalledetektorsøkerne fra Rygene Detektorklubb var John Kvanli og Morten Eek som har levert egen rapport over sine funn, se vedlegg 10.

Området som kunne undersøkes var på 82,2 daa. Totalt ble det avdekket 8764 m² fordelt på de seks områder hvor det ble sjaktet og det ble til sammen lagt 33 sjakter av varierende lengde. Det ble gjort funn av sikre strukturer og kultur/dyrkningslag i 14 sjakter fordelt på gårdsnummer 156, bruksnummer 1, 2 og 3 (Askeladden id: 115523 og 115522) (se vedlegg 2 for strukturbeskrivelse). En åkervandring resulterte i flere flintavslag, to pilspisser, en håndtakskerne og en meisel i bergart på gårdsnummer 156/1 (Askeladden id: 115521) (funnliste presenteres i vedlegg 5).

Natur- og kulturmiljø

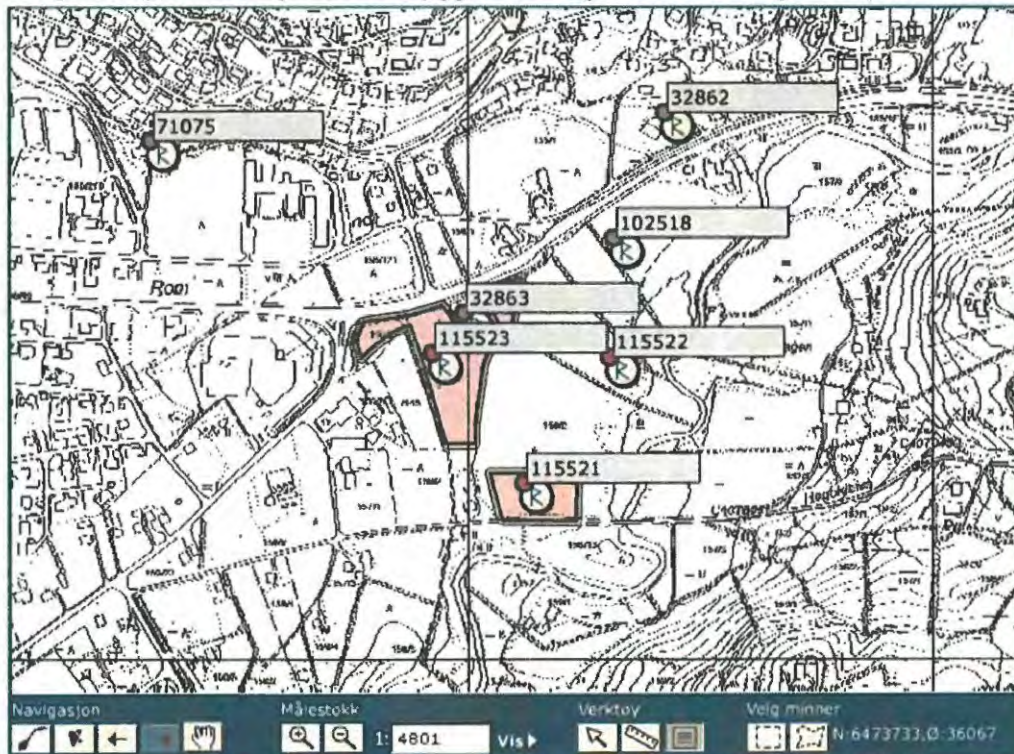
Naturmiljø

Området reguleringsplanen omfatter er 85 daa stort og er avgrenset av E39 i nord og nordvest, Fibovegen i vest, Hagenvegen i sør og Litleåna i nordøst. Deler av planområdet er allerede i bruk som næringsareal, mens det på andre deler brukes som slåttemark, beite og annen jordbruksvirksomhet. Landskapet består av flat innmark som faller slakt mot øst, mot Litleåni. Litleåni bukter seg fra sitt utspring på Kvås ned mot Lygna som den møter ved Nygård. Området rundt Litleåni er innenfor planområdet preget av sump når vannstanden i elva er høy. Fra elva er det en stigning på et par meter til det første flate området, som er preget av et bølgende landskap, med dalganger som leder ned mot Litleåni. Dette området viste seg å bli svært fuktig når det kom mye nedbør. Sjaktingen påviste en mer siltholdig undergrunn her, og det var tett med dreneringsgrøfter. En sjakt som krysset en av dalgangene avdekket en nærmest myraktig undergrunn hvor treverk var godt bevart. Fra dette nivået er det et par meter opp til neste høydedrag som ligger på samme nivå som resten av Romsletta. Dette høydedraget strekker seg fra Rom gårdsbarnehage nordøstover mot E-39. Sjaktingen avdekket en mer sandholdig undergrunn avvekslet med aur. Dette området holdt seg i større grad tørrere ved store mengder nedbør.

Kulturmiljø

Gårdsnavnet Rom, er i følge O Ryghs "Norske Gaardsnavne" en dativ flertallsform form av rå (rø). Rygh mener at navnet er gitt stedet fordi gården ligger øverst oppe på sletten ved Lygdalselva (Dokumentasjonsprosjektet).

I følge Askeladden er det kjent ulike typer forminner rundt planområdet. Askeladden id 32863 skal ifølge Askeladden ha vært en potetkjeller, en steinblandet jordhaug som ble fjernet i forbindelse med bygging av det eksisterende huset. I følge dagens beboer skal det ha stått fem slike hauger her. I 1994 undersøkte Universitetets Oldsaksamling en gravhaug som var tatt i bruk som potetkjeller på Årnes i Lyngdal. Denne potetkjelleren/gravhaugen lå i et gravfelt beskrevet av Nicolay Nicolaysen i 1871. Undersøkelsen avdekket en gravhaug med en indre og ytre steinring som avgrenset en indre steinpakning, som haugen så var bygget over lagvis med torv og sand (Risbøl Ole 1995:32-33).

Ill 2: oversikt over kjente forminner i og omkring undersøkelsesområdet.

Noe nordøst for planområdet er det registrert et gravminne, nå fjernet, med Askeladden id: 32862. Dette gravminnet skal ha bestått av en steinblandet jordhaug, hvor man fant en hellekiste med brente bein da haugen ble fjernet en gang på 1920-tallet. På gården Rom østre er det en tradisjonslokalitet med navn Kjærgårsengra (Askeladden id:102518). Vest for planområdet er det registrert et funnsted hvor det i 1925 ble funnet noen kampesteiner og funn av svers og spydspiss av jern (C25827), Askeladden id 71075. Sør for undersøkelsesområdet ble det i 1910 funnet en steinøks med skafthull i forbindelse med utgraving av tomt til driftsbygning (Askeladden id: 22511). På samme gård er det registrert et navn, Røsehaugen (Askeladden id: 102521). På gårdsnummer 156, muligens på bruksnummer 13, skal det ha blitt funnet en sølvskatt. Dette er trolig det samme funnet som er registrert i Top.ark. reg for Lyngdal kommune av M.Blindheim i 1967. Funnet bestod av tre sølvringer, armringer av type: Rygh fig 709 og to stykk av fig 717. Det ble også funnet deler av en fjerde armring.

Ill 3: Hagen bro som krysser Liteåni.

Innefor Lister og Mandals amt fantes det tre elver, **Undalselv** (Audna i Kvinesdal), **Rosselandselv** (i Søgne) og **Lille elv i Lyngdal** (Liteåni), samt flere bekker som var kjent for sitt perlefiske på 1600-1700-tallet. Perlemuslingen trives i best i bløtt, reint vann med en svak strøm, noe som Liteåna oppfyller. Liteåni skal ha vært kjent som ei god perlefiskeelv utenfor landets grenser. Perlefiske var en kongelig rettighet og et kroneie. Perler skulle ikke selges til fremmede men til kongen. I 1637 klaget Kong Christian IV over at bøndene solgte perler til fremmede i et brev til lensherre Palle Rosenkrans. Fra 1718 var menn som drev med perlefiske fritatt for verneplikten, noe som i **Lyngdal førte til at så mange som 60-70 menn var fritatt i 1769**. Utover 1800-tallet forekommer det rovfiske på muslinger, og i 1884 vedtok Stortinget at rettighetene til fisket tilfalt grunneierne (**Sigurd Eikeland 1981:10, 131-132**).

Den gamle postvegen gikk fra Lene, Oftedal, Gullknuden og endte opp på Rom via Herdal. På Rom har det vært posåpneri fra midtre del av 1800-tallet, og det skal fortsatt befinne seg ei kiste med dokumenter, brev og bøker fra denne tid på gården Romsmoen/Trappemoen. Deler av denne gamle postvegen/kongevegen avgrenser planområdet i sør, krysser Liteåna før den går mot Gullknuden i øst. Broen som krysser Liteåna ved Hagen ble bygget i 1851.

Undersøkelsesmetode

Området ble undersøkt ved maskinell flateavdekking. Dette er en metode som innebærer at det øverste matjordlaget fjernes lagvis ved hjelp av gravemaskin, og at man krafser bort overskytende masse for å komme ned til undergrunnen. Denne måten å registrerer på avdekker spor etter forhistorisk aktiviteter som avtegner seg i undergrunnen, så som kokegroper, stolpehull, tråkk, graver. Som regel skiller strukturene seg ut fra den øvrige undergrunnen ved å inneholde trekull, brent leire, steiner, andre arkeologiske artefakter som keramikk. De har også en annen masse enn den omkringliggende undergrunnen, være fet, humusholdig og ha en annen farge.

Det ble lagt til sammen 33 sjakter innenfor planområdet. Sjaktene varierer i lengde, fra 18 til 172 meter. De aller fleste sjaktene var 4 meter brede, enkelte steder ble det foretatt utvidelser av sjaktene for å avdekke strukturer som lå i sjakkanten, utvidelsene lå på mellom 1-3 meter. Tykkelsen på matjordlaget varierte sterkt. I området langsmed E-39, og på jordene vest i planområdet, vest for Lyngdal blomster og hagesenter, måtte opp mot en meter med masse som måtte fjernes for å komme ned på undergrunnen. Ellers lå matjordlaget på mellom 20-50 cm. Generelt var det veldig lite stein i matjorda og i undergrunnen.

En åkervandring på en pløyd åkerlapp øst for Rom Gårdsbanehage, vest for Litleåni og rett nord for den gamle postvegen resulterte i funn av flere avslag, en meisel i bergart, og en pilspiss. Det ble derfor satt 13 prøvestikk i to rekker for å avgrense/påvise en lokalitet. Prøvestikking innebærer at man graver mindre prøveruter på om lag 50x50 cm. Dybden rutene graves i varierer, vanligvis graver man seg ned til fjell, steril undergrunn. Massen fra prøvestikkene soldes og funn relateres til bøttelag. Det ble også lagt en sjakt nord for området med funn, hvor massene ble gått nøye igjennom under sjakting for å avgrense lokaliteten.

Resultater av registreringen

Nedenfor vil resultatene fra registreringen bli presentert. Siden nummereringen av sjaktene ikke er fortløpende, vil resultatene bli presentert sortert etter gårds og bruksnummer. Gårdsnummer 156 med bruk 1 som ligger lengst øst i planområdet blir presentert først, og så følger de resterende gårds og bruksnummrene vestover. Nedefor er et flyfoto med gårds og bruksnummer markert, samt enkelte steder som det blir referert til i teksten, som Litleåni.

Ill 4: oversikt over gårds og bruksnummer hvor det ble foretatt undersøkelser, samt enkelte steder det er referert til i teksten.